

V strokovnih centrih že 580 mladih, tretjina jih tja sploh ne sodi

MMC RTV SLO, Televizija Slovenija

13. november 2024 ob 19.54

Erika Pečnik Ladika, TV Slovenija

Letos so centri skupaj objavili kar 359 prostih delovnih mest, zanimanja ni

Ravnatelji vzgojnih zavodov kličejo državo na pomoč. Sistem je zatajil na celi črti. Strokovni centri so postali sirotišnice, bolnišnice in zapori v enem, tretjina otrok v te zavode ne sodi. Na razpise za prosta delovna mesta se včasih ne prijavi nihče.



Foto: TV Slovenija/posnetek zaslona

Leta 1996 je bilo v vzgojnih zavodih nastanjenih 280 otrok in mladostnikov, danes jih je 300 več. Nastanitev enega mladega stane državo 60.000 evrov na leto. Direktorji strokovnih centrov oz. nekdanjih vzgojnih zavodov so se zbrali na posvetu v državnem svetu in kličejo državo na pomoč. Preventiva in zgodnja obravnava bi preprečila težave marsikaterega otroka oziroma mladostnika, a je sistem zatajil.

Leonida Zalokar, predsednica **Združenja vodstvenih delavcev strokovnih centrov**, vodi **zavod Planina** že 17 let in prav toliko časa že opozarja pristojne na nujnost ureditve

sistema: *"Pogovarjamo se o programih, ustanovah, kaj vse smo vzpostavili, ne vemo pa, kaj sploh delajo, s čim se lahko pohvalijo, nimamo nikakršnih evalvacij."* Da sistem ne deluje, se kaže pri številnih njihovih gojencih: *"Ko beremo zgodovino otrok, ki jih dobimo v zavod, vidimo, da pomoči dejansko ni bilo, ni bilo tega, kar bi otrok res potreboval. Motnja se je zato nadaljevala, vmes pa se je zamenjalo 15 strokovnjakov."*

"Saj mi nič ne morejo"



Foto: TV Slovenija/posnetek zaslona

Glede na nedeljujoč sistem jo skrbi za fanta, ki je lani poleti, ko je bil star 15 let, ubil očeta: *"Po informacijah, ki sem jih dobila, naj bi bil kmalu na prostosti."* Postavlja se vprašanje, ali je bil pravilno diagnosticiran in deležen ustrezne pomoči, da ne bo nevaren sebi in okolici. Veliko staršev pove – smo slišali na posvetu –, da so prosili za pomoč za svoje otroke, a je niso dobili.

Borut Marolt, ravnatelj **strokovnega centra Logatec**, opiše primer 13-letnika, ki je napadel zdravnike v UKC-ju Ljubljana in ti so se pred njim zaklenili v sobo: *"Ta mladostnik je povedal, da se zaveda, da mu nič ne morejo."*

Kadrovska stiska



V Logatcu so imeli septembra celoten mesec odprt razpis za prosto delovno mesto vzgojitelja, a se nanj ni prijavil niti en kandidat. V Planini od aprila ne sprejemajo več otrok, zaradi kadrovske stiske načrtujejo, da bodo en oddelek zaprli. Tako na dnu niso bili še nikoli, pravi Leonida Zalokar. Letos so strokovni centri skupaj objavili kar 359 prostih delovnih mest.

Zaposlitev v strokovnem centru pomeni delo tudi ponoči in ob koncih tedna, čemur se vedno več ljudi izogiba, kot je že znano iz zdravstvenih ustanov. Pomeni pa tudi, da mora biti zaposleni dovolj usposobljen, da obvlada denimo 100 kilogramov težkega 19-letnika, ko ima ta hud agresiven izpad. *"Fizično nasilje nad zaposlenimi je skorajda vsakodnevno. Naši apeli na sodišče, da tak otrok potrebuje strožji nadzor, pa so neslišani,"* pravi Zalokar.

Tretjina mladih v zavod ne sodi

ŠTEVILO OTROK IN MLADOSTNIKOV V STROKOVNIH CENTRIH

1996

280

2024

580

Foto: TV Slovenija/posnetek zaslona

Več kot tretjina mladih je v zavode nastanjena brez predhodno opravljene diagnostike, pove Zalokar: *"K nam jih dajo, ker jih nimajo kam drugam dati. Ti otroci so socialni problem in nimajo prav nobenih čustvenih ali vedenjskih motenj. Me je poklicala sodnica in rekla: 'Saj vem, da ni za k vam, ampak jaz ga nimam kam dati.' Strokovni centri smo postali sirotišnica, bolnišnica in zapor v enem."* Veliko je otrok, ki jih nastanijo v zavod zato, ker primanjkuje rejniških družin.

Napačna ideologija

"Ni evropske države, ki se ne bi z brezčutnimi otroki ukvarjala že desetletja ali več, razen Slovenije," pojasni Zalokar in znova navede primer otroka, ki so ga pred leti obravnavali pri njih v zavodu: *"Že kot otrok je kazal znake brezčutnosti in krutosti do ljudi in živali. Strašljive stvari je bil on sposoben početi iz užitka. Ko smo pisali ocene o tem otroku, smo bili deležni odzivov stroke, ki je dejala: 'Joj, ne morete tega o otroku pisati, malo se pogovarjajte z njim.'" Pred nekaj leti, ko je ta otrok dosegel starost 35 let, je zagrešil umor.*

Razkorak med teorijo in prakso je gromozanski. Zalokar že dolga leta iz izkušenj v njihovem zavodu opozarja pristojne, da je treba spremeniti ideologijo, ki ji sledijo institucije in ki pri določenem deležu mladih ne deluje: *"Ideologija sledi prijaznim usmeritvam, najbolj grozovite ugotovitve o otroku skušajo spraviti v celofan, pri čemer se izgubi bistvo, da je mladostnik nevaren okolici. Ideologija nekaterih sektorjev je zelo nevarna in odgovorna za stanje, kot ga imamo. Desetletja mehkih pristopov na koncu pripeljejo do človeka, ki je nasilen do drugih, čeprav ga je sistem obravnaval ne vem*

koliko let. Saj je prav, da je zapiranje otrok zadnja možnost, ampak za nekatere je to edina možnost, ker edino, če ga ti zapreš, ga lahko ustaviš, da ne uničuje sebe in drugih."

Redefinicija starševstva

Mehki pristopi v institucijah in še vedno prisotna permisivna vzgoja doma, čeprav je bilo že pred časom ugotovljeno, kako škodljiva je. *"Živimo v času, ko narcistični starši vzgajajo narcistične otroke,"* pove Marolt. In tudi v času, ko je pravic včasih morda preveč. Ravnatelj **strokovnega centra Višnja Gora Peter Pal** opozori na primere 13-, 14- ali 15-letnikov, odvisnikov od trdih drog, ki imajo vso pravico zavrniti zdravljenje: *"Ta isti mladoletnik je v zavod napoten od sodišča, ko pa se skuša doseči opustitev odvisnosti, lahko kadar koli prekine program zdravljenja. Tega v evropskih državah ni. Ti mladi odvisniki uničujejo sebe, hkrati pa imajo vso svobodo in pravico, da se ne zdravijo."*

Leonida Zalokar meni, da je treba preoblikovati definicijo primerne starševstva: *"Treba je vzpostaviti sistem, da se je starš dolžen odzvati in v terapevtskem procesu sodelovati, sicer je on odgovoren."*